

ÇOCUKTA YARATICILIK VE YARATICI ÇOCUK ETKİNLİKLERİNİN “YARATICILIK VE GELİŞTİRİLMESİ” DERSİNDE OKUL ÖNCESİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNE OLAN ETKİSİ (SAMSUN EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ)

Doç. Dr. Murat GÖKALP

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
(Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
gokalpm@omu.edu.tr

Öz

Bu çalışma, çocukta yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Ana Bilim Dalında 3.yarıyıl okutulan “Yaratıcılık ve Geliştirilmesi” dersinde öğrencilere olan etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bölümde öğrenim gören 72 öğrenci 38 kişilik 2 gruba ayrılarak uygulanmıştır. Ders başlanmadan önce öğrencilere ön test sınavı yapılmıştır. Araştırmada yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile konu merkezli yaklaşımın kullanıldığı kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Ön-test ve son-test arasındaki farklılığın anlamlılığı T-testi ile analiz edilmiştir. Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda, deney grubunun son test sonuçlarının kontrol grubundan daha yüksek olduğu bulunmuştur. ($p < 0.05$). Yaratıcı çocuk etkinliklerinin çocukların kavrama, merak etme ve keşfetme becerilerini geliştirileceği beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcılık; Yaratıcı Öğrenme; Yaratıcı Çocuk Etkinliği, Yaratıcılık ev Gelişme.

A RESEARCH ABOUT THE EFFECT OF CHILD'S CREATIVITY AND THE CREATIVE CHILDREN'S ACTIVITIES CREATIVITY AND DEVELOPMENT IN THE COURSE AT PRE-SCHOOL DEPARTMENT (SAMPLE OF THE SAMSUN EDUCATION FACULTY)

Abstract

This study was done to evaluate the effect of child's creativity and the creative children's activities on 3rd semester taught "Creativity and Development" in the course at pre-school department of education faculty of Samsun Ondokuz Mayıs University. The students were 3th graders in the academic year 2014-2015. A total of 76 students participated in our study. The experimental group was taught creativity and the creative children's activities (N=38) and the control group was taught traditional methods (N=38) were determined randomly. Before beginning the lesson, pre-test was done to the students. The significance of differences between pretest and posttest scores were analyzed by t-test. In this study, experimental and control groups were used compared to determine whether there were meaningful differences or not.

It was found that, the experimental group's post test scores were higher than the control group's test results. Frequencies and t-Test were done for the findings of study. Meaningful differences were found between the pre-test and posttest. ($p < 0.05$). It is expected that creativity activities to develop and explore children's skills.

Keywords: Creativity; Creativity Learning, Creativity Child Activities, Creativity and Development.

Giriş

Yaratıcılığı ortaya çıkaran malzemeler çocuğunuza fikirlerini görsel hale getirme ve duygularını ifade etmesi için sayısız fırsat verir. Ellerinin gözlerinin ve zihninin koordinasyonu gelişir. Çok çeşitli malzemeyi güvenli bir şekilde kullanmayı olduğu kadar bakımlarını yapmayı da öğrenir. Fikirler içinde aynı durum söz konusudur. Başkalarının gösterdiği çabalara ve kendilerinininkine saygı göstermeyi öğrenir. (Ryan. Jr. Bernard. 2002)

Türk eğitim sistemi, en az yetmişli yıllardan beri, yaratıcılığı körelten ve araştırma terbiyesi vermeyen bir sistem olarak çalışmaktadır. Bireyin doğal yaratıcılığı, onu sorunlara cevap aramaya itmekte, eğitim sistemi bu cevapların nasıl aranacağı ve bunların nasıl değerlendirileceği, konusunda bireye en küçük bir bilgi ve yetenek vermemektedir. Eğitim sistemini çökerten, bilgisin, görgüsüz, ve kısa vadeli kişisel politik ikbali, ulusunun refahına, emniyetine, bekasına tercih eden son derece muzır, bir politikacı sınıfıdır. Bu politikacılar sınıfı, önce devleti çalıştıran bürokrasimizi, partizanlık adına, dünyadan bihaber bir iş bilmezler ordusu haline getirmiş, sonra da bu orduyu kullanarak, eğitim sisteminde tamiri son derece güç olan bozukluklar yaratmıştır. Bu bozuklukların süratle tamiri ne yazık ki bugün artık mümkün değildir. Eğitimi ayağa kaldıracak öğretmenlerin kalitesi, geçtiğimiz otuz yıl içerisinde, yirmi birinci yüz yılın gerektirdiği bir eğitim reformunda kullanılamayacak derecede düşmüştür (Şengör, 2007:5)

Eğitim sisteminin kendini yenilemesinde, değişim ve dönüşüme uğramasında bu eleştirilerin yapılması ve bu eleştirilerden yararlanılması oldukça önemlidir. Bilinen odur ki, eğitim sisteminin kendini yenilemesi, değiştirmesi o kadar kolay da görülmemektedir. Çünkü sistemde kalıplaşmış şemalar ve buna uygun insan davranışları etkili olmaktadır. Ağır bir bürokratik ve politik yapı, uzun yazışmalar, “mevzuat” denen ağı değişime ve yeniliğe karşı sistemin direnişi olarak sıralanabilir. Son yıllarda özellikle ilköğretimde programlarda yapılan değişiklikler, bu eleştirilerden belli düzeyde de olsa yararlandığına dair göstergeler olarak alınabilir. Öğretim programlarının yapılandırmacı eğitim yaklaşımına göze düzenlenmesi eleştirinin etkisi hakkında ipuçları vermektedir.

Yaratıcılık Nedir?

Yaratma, yaratma işi ve eylemi. Yaratı, özel bir yetenekten yararlanılarak ortaya konulmuş şey, yaratım. Yaratıcı, yaratma yeteneği olan; yaratıcılık, psk. mec. Yaratma yeteneği; her bireyde var olduğu kabul edilen, bir şeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık. Yaratmak, *zekâ, düşünce ve hayal gücünden* yararlanılarak “o zamana kadar görülmeyen yeni bir şey ortaya koymak”, *yapmak; bir şeyin olmasına, ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak eylemi olarak açıklanmaktadır* (TDK, 1998:2395-2396).

Yaratıcılık, çağrışımsal ve ideleştirici anlatım düzgünlüğü, özgünlük, uyumlu ve doğal esneklik, mantıki değerlendirme yapabilme yeteneği gibi düşünce ve davranış biçimi; yaratıcı düşünce ise, buluşçu, yenilik arayan ya da eski sorunlara yeni çözümler getiren ve özgün düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlayan bir düşünme biçimi olarak açıklanmaktadır. (Oğuzkan, 1981: 161).

Yaratıcı düşleme, sorunların çelişen, çatışan yanlarını uzlaştırarak bulunan yapıcı çözüm yolları; yaratıcı düşünme, düşünmenin türetici, yeni durumları araştırmacı ya da eski sorunlara yeni çözüm yolları bulan, düşünene göre yeni olan düşüncelerle sonuçlanan bir özellik göstermesi eylemidir (Enç, 1980: 171-172).

Yaratıcılık, bireyin öğrenme yaşantısı sonucunda öğrendiklerini birbiriyle ilişkilendirerek karşılaştığı bir sorunu çözebilmesi; bu ilişkileri kullanarak ortaya yeni, özgün bir düşünce ya da ürün koyabilmesi olarak açıklanabilir. Diğer yandan Torrance yaratıcılığı; “Bir topa sahip olmaktır, derine dalmaktır, derin bir çukur kazmaktır, kediyi dinlemek yanlışlarını düzeltmektir, bilmeyi istemektir, bir şeye iki kere bakmaktır, köşeleri kesmektir, daha fazla enerji sağlamaktır, kokuları dinlemektir, yarına el sıkışmaktır, güneşe fişi sokmaktır” şeklinde sıralamıştır. (Sungur,1992).

Yaratıcılık yeni fikirler yaratma yeteneğidir. Yenilikçilik bir süreçtir, yaratıcılık ise bu süreci mümkün kılan beceri veya doğal yatkınlıklar kümesidir. Yaratıcılık, yenilik getiren zihinsel bir faaliyettir, yenilik ise yaratıcılığın cisimsel veya dışsal sonucudur (Barker, 2002).

Yaratıcı insanlar, kendi düşünme özelliklerini bilip, bu özellikleri denetim altına almada ve yönlendirmede sorumluluk gösterirler. Yaratıcı bireyler, daha az yaratıcı bireylerle karşılaştırıldığında, zekâ seviyeleri ya da akademik başarıları açısından bir üstünlük sergilemezler. Yaratıcı kişilerin kendilerine ve topluma faydaları, çalışkan, uyumlu, itaat eden ve not peşinde olanlardan daha fazladır (Özden, 2009).

Yaratıcılıkla ilgili olarak neler söylenmekete?

Fikir, eski unsurların yeni birleşiminden başka bir şey değildir. James Webb Young

Yaratıcı faaliyeti olağandışı bir şey gibi düşünmek yanlıştır. J. Bronowski Sanatçı da olsa, bilim adamı da olsa, bir insan, doğanın çeşitliliği içinde yeni bir birlik bulduğunda yaratıcı olur. Bunu daha önce benzer olduğu düşünülmeyen şeyler arasında benzerlik bularak yapar... Yaratıcı zihin beklenmedik benzerlikleri Arayan zihindir. J. Bronowski

Bir insanın bir fikir bulması için sadece tek bir yol vardır; daha önce sahip olduğu, ama aralarında bir ilgi kurmadığı iki veya daha fazla fikri yeni bir biçimde birleştirmek. Francis H. Cartier

Eğlenin! Ciddiyet sığılığın tek sığınağıdır. Oscar Wilde

En iyi fikirler en çok eğlenen takımdan çıkardı. Asık suratlılar ve çatık kaşlılar ise nadiren iyi fikirlerle gelirlerdi. İyi fikir üretebildikleri için mi bu denli keyifliyidiler; yoksa keyifli oldukları ve eğlendikleri için mi iyi fikir üretiyorlardı? Hiç şüphe yok ki doğru olan ikincisi. Jack Foster

Ajansınızda çalışmayı keyifli hale getirin, çalışırken eğlenmeyen insanlar nadiren iyi reklam fikirleri üretebilirler. David Ogilvy

Jerry Greenfield "eğlenmiyorsan niye yaparsın?" der.

Tom J. Peters da buna "İşin birinci koşulu sıkıcı olmamasıdır. İş eğlenceli olmalıdır; eğer değilse hayatınızı boşa harcıyorsunuz demektir." diye ekler.

Düşünme'nin Latince karşılığı olan cogito fiili, etimolojik olarak "birlikte çırpma"tır.

St. Augustine bunu fark ettiği gibi intelligo sözcüğünün, "içinden seçmek" anlamına geldiğini belirtir.

Arthur Koestler "Yaratma işi" isimli kitabını tümüyle "Yaratıcı özgünlüğün bir fikirler sistemini yoktan var etmek ya da yaratmak değil; daha çok, çaprazlama yoluyla döllenme süreci, iyice oturmuş düşünce yollarının birleştirilmesi" tezi üzerine kurmuştur. "Yaratıcı faaliyet; mevcut olay, fikir ve yeteneklerin seçilmesi, birleştirilmesi, tekrar gözden geçirilmesi veya sentez edilmesidir." der.

Yaratıcılık, çözülmesi gereken bir soruna, çeşitli aşamalardan geçerek kişinin kendine özgü bir çözüm yolu bulması (Dirim, 2001), bir amaca ulaşan yeni fakat uygun fikrin ya da yaratının ortaya konması ve zaman içinde işlenmesidir. MacKinnon'un özlü bir biçimde belirttiği gibi yaratıcılık "zaman içinde yayılmış, yenilik, uyarlanabilme ve gerçekleştirilme özelliklerine sahip bir süreçtir" (Gander ve Gardiner, 2001).

Yaratıcılık bireyin öğrenme yaşantısı sonucunda öğrendiklerini birbiriyle ilişkilendirerek karşılaştığı bir sorunu çözebilmesi; bu ilişkileri kullanarak ortaya yeni özgün bir düşünce ya da ürün koyabilmesi olarak açıklanabilir (Güleryüz, 2000; 165). San (2001)"

Bağlantı Kurucu Düşünme

İnsan bir sorunla karşılaştığında bu sorunu aşmak için, bir dizi düşünsel işlemlerde bulunur. Beyin, rutin olarak günlük işlerini sürdürürken diğer yandan problem üzerindeki çalışmasını sürdürebilir. Yeni arayışlara girebilir, bir dizi düşünsel deneceği test edebilir. İşte yaratıcılığın bir boyutunu da "Bağlantı kurucu düşünme tekniği" oluşturur. Bu teknikle ilgili örnekler şunlar olabilir:

1. Med-Cezir ve Ay: Okyanusun gelgitleriyle ayın hareketleri, ayrı birer unsur olarak binlerce yıldan beri bilinmekteydi. İkisi arasındaki bağlantıyı ancak, 17. yy'da Kepler kurdu.

Keppler’in çağdaşı olan ünlü Galileo, bu düşünceye hurafe diyerek gülüp geçmişti.

2. Üzüm Hasadı ve Gutenberg: Gutenberg üzüm hasadı için bağa gitmişti. Hasattan sonraki eglence, üzüm ezmek için kullanılan presin, yüzlerce harf kullanılarak yazı kalitesini değiştirmeden baskı yapılabileceğini ve seri iş üretilabileceğini çözdü.

3. Kuyruğunu Isıran Yılan: Organik kimyanın kurucusu August Von Kekule’nin, rüyasında, kendi kuyruğunu ısırarak bir yılan gördüğü ve bu rüyadan yola çıkarak benzenin altı karbon atomundan oluşan bir yapısını bulduğu söylenir.

4. Kalp ve Pompa: William Harvey, bir balıkçının tezgahında henüz ölmemiş bir balığın kalbinin hareketlerini görünce, bu organın aslında bir pompa olduğunu anladı(Rawlinson,1995:21).

Bağlantı kurucu düşüncenin yukarıda verilen örnekleri, her şeyden önce yeni ve farklı bir biçimde birleştirilecek bilgilerin, orada, burada var olduğunu göstermektedir. İşte yaratıcı kişi, ilgilendiği sorunla ilgili olarak arayışlarını sürdürürken başka bir bilgiyle ilişkisini kurarak, keşfini gerçekleştirir. Lois Pasteur bunu, “*Talih, hazırlıklı zihinlere güler.*” şeklinde ifade etmektedir. İsterseniz bağlantı kurmayla ilgili bir bilim öyküsünü okuyalım.

Yaratıcılık dendiği zaman bir işe yenilik getirilmesi söz konusudur. Getirilen yenilikte ortaya çıkan ürün bir öncekinden ayrı biçimde olmalıdır. Yaratıcı ürün, önceleri elde olan materyal ve bilginin tekrar bütünleşmesinden doğar, ancak tamamlandığında yeni öğeleri içerir. Bir işin yeniliği de öncekinden sapma derecesine bağlıdır. Başka bir deyimle ikisi arasında bir uzaklık ölçüsüdür (Yavuzer,1996:19).

İşi “Niçin” Yapacağım?

Niçin sorusu, yön, doğrultu, derinlik ve nitelik belirtir. Biz bu işi niçin yapıyoruz? Niçin, bir olayın, bir eylemin bilgi, duygu ve eylemsel boyutlarını ortaya koyar. Bir konunun amaçları düzenlenirken öğrenme yaşantılarına girecek olacak bireyin

Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları:

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş, bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; (meb.gov.tr)

Venedikli bir soylu, bir heykeltıraşa şöyle hitabetmiş:

_ On gün içinde yaptığın şu büste, benden nasıl 50 seguin istiyorsun?

Sanatçı da ona şu yanıtı vermiş:

_ Unutuyorsunuz, bu büstü on gün içinde yapabilmek için, ben de otuz yıl çalıştım.”(Smile, 2001:59,61)

Yaratıcılık ve Toplumsal Boyut

Her birey belli bir ortamda doğar, büyür gelişir ve olgunlaşır. Bu süreç içerisinde birey toplumun değer yargılarıyla donanır, o toplumun bir bireyi olur. Toplumun uzun bir süreçte oluşan değer yargıları, üretim yapısı, düşünme biçimi bireyi etkiler ve biçimlendirir. Ataerkil ailelerde, anacıl aile yapısında birey, özellikle çocuk fazlaca korunur. Bu korunma, o bireyin yaşam alanlarıyla olan deneyimini sınırlayarak doğayı, kendini keşfetmede, güven duygusu kazanmada yeterince fırsat bulamayabilir. Bu da onun dezavantajı olarak onun yaratıcılığını olumsuz biçimde etkileyebilir.

“En yoğun yaratıcı becerilerin sergilendiği tepe dönem 13-14 yaşları arası olarak belirlenmektedir. Bu dönemden sonra yaratıcılık, ya belli bir düzeyde devam eder ya da düşüş gösterebilir. Ancak bu en tepe döneme ulaşmada bireysel farklılıklar vardır. Yaratıcılığın gelişiminde en kritik yaş 5-6 yaş, okula başlama Yaşı nedeniyle otoriteyi, kuralları, yapılanmış bir ortamı tanımaya başladığı dönemde yaratıcılık duraklamaktadır” (Ataman, 1993:112).

Masal çocukların yaratıcılıklarını geliştirmede önemli bir etkinlik olarak ele alınabilir. Bunun için çocuğun oyunları kesilmemeli, katı kurallar uygulanmamalı, evin değişik bölümlerinde oynamasına izin verilmeli, çocuklar masal anlatmaya, düş kurmaya özendirilmeli, uygun kitaplar okunmalı, onur kırıcı, azarlayıcı ifadeler kullanılmamalı (Ataman, 1993: 114).

Yaratıcılık sürekli yenilikler peşinde koşma, o alanlarda yoğunlaşma işidir. Denenmemiş işleri denemek, insanı yeni durumlarla karşı karşıya bırakır. Bu yeni durumlardan en kolay olanlarından bazıları şu şekilde sıralanabilir:

Sol elle yazı yazmak, Geri geriye yürümek, Sol elle tenis raketini tutarak oynamak, sol elle(solaklar için sağ elle) yemek, Gözünüzü bağlayarak ev içinde bahçe içinde dolaşmak, Aynı yoldan eve, okula ve iş yerine gitmeyin, değişik yollar deneyin, Mahallenin delisiyle oturup konuşmak, Köyde, kentte, mahallede hiç görmediğiniz yere gidin, Bit pazarına, sahaflara gidin, Divanın altında yatın, Masanın üstünde oturun, Sandalyenin altına girin, Ve gülerek evin duvarına tırmanın

Yaratıcı İklim

Yaratıcı bir okul ortamı, sürekli aynı kalan okul değildir. Okul düzeni, belirli gün ve haftalara göre, bayramlarda ve tatil dönemlerinde sürekli kendini yenileyen okullar olmalıdır. Okul bazı köşelerini, kutsal mekanlar haline getirme, yaratıcı bir okulun özelliklerinden olamaz. Yaratıcı okulun, bireye kazandırılacak özellikleri arasında, “Otantik olma, kendisi

için anlamlı soruları belirleme, yaşantılara açık olma, açıklık, algıya açık olma, özgünlük, belirsizliğe dayanıklı olma/beklenmedik olaylarla başa çıkabilme, sezgi, duygu ve tutkulara açık olma, mizah duygusuna sahip olma, cesaret ve meydan okuma, bağımsızlık /özgürlük, zenginleştirme, çok yönlü düşünme, savaşım gücü, esneklik, olumlu benlik algısı ve risk alma” gibi özellikler sayılabilir (Sungur,2001:60).

Yaratıcı okulun, “açık düşünce, sezgi, eşitlik, gelişim, cesaretlendirme, açıklayıcılık” gibi temel özellikleri vardır.

Yaratıcı Eğitimin İlkeleri

Yaratıcı eğitimin ilkeleri Torrance(1962) tarafından şu başlıklar altında ele alınmıştır:

1. Yaratıcı Düşüncenin Önemi: Çocuklara küçük yaşlarda düşüncenin değerinin ve öneminin öğretilmesi, bu konuda düşüncelerinin yazdırılması gibi etkinliklere yer verilmelidir.

2. Sınıfta Yaratıcı İklim Oluşturma: Sınıf ortamı hoşgörü ve güvene dayalı olmalıdır. Çocuğun yanlış olursa azarlanırım, sınıf ortamında deşifre edilirim korkusunun olmaması gerekir.

3. Basmakalıp Çalışmalardan Kaçınma: Öğrenciler bir çiçeğin, bir evin resmini çizerken serbest ve özgür olmalıdırlar. Aynı tür çalışmaya zorlanmamalıdırlar.

4. Nesnelere, Düşüncelere Özendirme: Küçük çocukların gördüğü nesnelere eline alıp ötesini berisini yoklaması hoş görülmeli, çocuğun görme, anlama merakı, türetme yeteneği bu davranışlarla biçimleniyor.

5. Yaratıcı Süreç Konusunda Bilgi Verme: Öğrenci velileri, öğretmenler, eğitim psikologları öğrencilerin yaratıcı yeteneklerinin azlığı ya da yokluğu konusundaki korkularını giderirken, yaratıcı becerilerin hangi koşullar altında oluştuğunu ve geliştiğini, nasıl işe koşulacağı konusunda gerekli bilgileri vermelidir.

6. Düşünceleri Geçerlilik Sınamasında Geçirme: Eğitimin amaçlarından biri de verilen bililerin yaşamda işe yararlılığının ve geçerliliğinin sınanmasıdır. Yeni düşünceler üretme, üretilen düşünce değişik açılardan ele alınarak tartışılmalı, en iyi çözüm yolunu çocuğun kendisi bulmalıdır. Bu tür çalışmalara ilköğretim üçüncü sınıftan başlanabilir.

7. Yeni Görüşleri Hoşgörü İle Karşılama: Yaratıcı düşünceyi dikkate alan, onu eğitim öğretimin ayrılmaz bir parçası haline getiren öğretmen, sınıf ortamında farklı düşüncenin tartışılmasını sağlamalı, yaratıcı kişinin düşüncelerini hoş görebilmelidir.

- 8. Şaheserlere Karşı Oluşan Aşırı Saygı ve Korkuyu Giderme: Üst düzeydeki yaratıcıların eserleri ulaşılamaz, erişilemez düşüncesini yaymak; onları otoriter bir konuma koymak, yaratıcı düşüncenin önündeki engellerden birisi olarak görülebilir.

9. Öğrencinin Kendi İsteğiyle Başlattığı Çalışmaları Destekleme: Yaratıcı çocuklar kendi kendilerine değişik işlere başlayabilirler. Çocuğun derilikleri görebilme, anlama merakı ve araştırmacı eğilimleri her çocukta bulunabilir. Öğretmenin ve ailenin görevi çocuğun bu eğilimlerini canlı tutmak olmalıdır. Çok ayrıntılı denetim ve yol açma önerileriyle çocukların çalışma hızı kesilmemelidir.

10. Tedirgin Edecek Durum Yaratma: Torrance bu durumu “*diken üstünde oturma olarak*” ifade eder. Yaratıcı düşünceye sahip olan öğrenciler, genellikle eksik olana, sıkıntı veren bir ögeye karşı duyarlık beslerler. Huzursuz tedirgin olan ve duyarlılığı artan, yaratıcı kişi durumu inceler, sonunda tartışılacak bir olasılığı oluşturur ve bu olasılığın görgül (ampirik) ve deneysel yöntemlerle geçerliliğini araştırır. Sınıf ortamında öğretmenler, öğrenciyi tedirgin eden ortamlar oluşturmamalıdır. Değişik sorular sorarak, belli ödevler vererek öğrenciler tedirgin edici yaratıcı ortamlar hazırlayabilirler(Yavuzer,1996:47-48).

11. Yaratıcı Düşünce İhtiyacı Oluşturma: Bütün yaratıcılığın temelinde bir sorunu çözme, bir ihtiyacı giderme eylemi vardır. Aile ortamında anne babalar, sınıf ortamında öğretmenler, öğrenme ihtiyacı oluşturacak etkinliklere yer vermelidirler.

12. Yaratıcılıkta Etkin ve Sakin Dönem Sağlama: Yaratıcı düşünce değişik ortamlarda aniden oluşabilmektedir. Banyoda, yatakta, yolculukta vb. gibi gevşeme anlarında yaratıcı düşüncenin oluştuğu gözlenmektedir. Yeni düşünce oluşturmada bilinçaltı canlanmaları oldukça önemlidir. Çocuklar grup çalışmalarını sürdürürken, kendi başlarına da çalışabilmelidirler.

13. Yaratıcı Düşünceleri Eyleme Koyma Ortamı Oluşturma: Öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini eyleme sokma ortamını sokmak oldukça önemlidir. Öğrencinin engellenmesi, amaçsızlık duygularını ortaya çıkarabilir.

14. Yaratıcı Uygulamaya Sürekli Destek Verme: Öğrenciler, yaratıcı bir düşünceyi uygulamaya koyarak bazı yerlerde tıkanarak vazgeçme eğilimine girebilirler. Çok önemli bir çalışma başarısızlıkla sonuçlanabilir. Öğrenciye bu tür çalışmaların zor ve yorucu olduğu, çalışmayı kesmemesi gerektiği düşüncesi verilmeli, bunu sağlayacak güdülemelerin sürekli yapılması gerekir.

15. Yapıcı Eleştiri Geliştirme: Pedagoglar, türeten ve türetmeyen arasındaki en önemli ayrıcalığın, öğrencinin ya da kişinin çevresindeki aksaklıkları sadece görmesi, eleştirmesi değil, seçenek düşünceler ileri sürmesi gerektiğini söylemektedirler. Bir konu eleştirel düşünülürken, alternatif düşüncenin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bay muhalifliği” aşma, çıkış yolu göstermekle olabilir. Bir konu ele alınıp eleştirilirken, zihinsel çözümleme işlemleri kullanılmaktadır.

Yapıcı eleştiride, çözümlene ve sentez işlemlerinin kullanılması süreci vardır. Sınıf ortamında, evde bu tip düşünme eylemlerine yer verilmeli. Öğretmen ve anne-baba tarafında yanıtını bildiği sorular öğrencilere sorularak onlar düşünmeye, keşfetmeye güdülenebilir. Bunun için de soru çekici, cazip hale getirilerek sorulmalıdır.

16. Çocukların İlgi Alanlarını Genişletme İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin çok değişik alanlara dönük ilgileri vardır. Bu ilgiler de zaman zaman değişebilir. Bir ay evvel asker olmak isterken, daha sonra doktor, pilot, futbolcu ve kasap olmak isteyebilir. Bu ilginin yoğunlaştığı anlarda o meslekle, ya da ilgi duyduğu konuda öğrencinin çalışması sağlanabilir. Akademik özgürlüğün temelinde çeşitli ilgiler olduğu kadar, herkesin kullanmadığı ya da benimseyemediği yeni düşünceleri de araştırma hakkı yatmaktadır(Yavuzer, 1996).

Araştırmanın Amacı

Çocukta yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Ana Bilim Dalında 3.yarıyıl okutulan “Yaratıcılık ve Geliştirilmesi” dersinde öğrencilere olan etkisini araştırmak ve ders öncesi ile ders sonrası arasındaki farkları belirlemektir.

Araştırma Konusunun Amacı

1. Uygulanan “Yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin öğrenci başarısı ve tutumları üzerinde etkisini belirlemesine katkı sağlayacaktır.
2. Uygulanan “Yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin öğrencilerin ilgi ve yeterliliğine katkısı olacaktır.
3. Uygulanan “Yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin öğrencilerin öğrenme becerilerinin artmasına katkısı olacaktır
4. Uygulanan “Yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin öğrencilerin dersleri daha fazla benimsemelerine katkısı olacaktır

Problem

Çocukta yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinlikleri Okul Öncesi Ana Bilim Dalında okuyan öğrencilere amaçlanan katkıyı sağlayacak mıdır?

Alt Problemler

1. Yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinlikleri öğrencilerin başarılarına ne oranda katkıda bulunmaktadır?
- 3 Öğrencilerin kalıcı öğrenmelerinde geleneksel anlatım ile yaratıcılık ve yaratıcı etkinlik modeli arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Sayıtlar

1. Uygulanan “Yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinlikleri ” çalışma için uygundur.
2. Öğrenciler çalışma sonucunu belirlemede yeterli kaynak olmuşlardır.

Yöntem

Bu çalışmada yarı deneysel desen kullanılmıştır. Yarı deneysel desenin kullanıldığı çalışmalarda önceden rastgele dağılım dışında bir yolla oluşturulmuş gruplardan bir ya da birkaçı rastgele deney ve kontrol grubu olarak seçilir ancak katılanların olabildiğince benzer nitelikte olmalarına özen gösterilir (Çepni, 2009).

Deneysel desenler, değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkilerini keşfetmeyi amaçlayan araştırma desenleridir. Bu yöntemle ihtiyaç duyulmasının temel nedeni, herhangi bir şeyin (yeni bir öğrenme yöntemi, yeni bir program vb) etkililiğini belirlemek ve önerilerde bulunmaktır (Anderson, 2000; Ekiz, 2003; Büyüköztürk, 2001; Creswell, 2003; Ekiz, 2003).

Araştırma grubu 2014-2015 Öğretim Yılı Güz Dönemi Samsun Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Ana Bilim Dalı üçüncü sınıfta iki şubede okuyan toplam 76 öğrenci oluşturmuştur. 62 kız, 14 erkek öğrenciyi kapsamaktadır.

Araştırmada, Öncelikle konu ile ilgili alan araştırması yapılmış, konuyla ilgili önceden yapılan araştırmalar incelenmiş, bu çalışmaya ışık tutacak teorik bilgiler elde edilmiştir. Öğrencilere dersi almadan önce, “İnsan ve Yaratıcılık” başlıklı üç bölümden oluşan bir test uygulanmıştır. Testin birinci bölümü, on sekiz sorudan oluşmaktadır. Sorular öğrencinin kimliği, eğitimi, ailesi, yaratıcılıkla ilgili soruları içermektedir. İkinci bölümde, yaratıcılık tanım ve yaklaşımlarından oluşan çoktan seçmeli on soruya yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise, öğrencilere değişik şekil, rakam, sözcükler, başlangıcı yapılmış bir deneme, bir şiire yer verilmiş öğrencilerin bunları tamamlamaları istenmiştir.

Araştırmada, kontrol grubuna geleneksel metotlar ile yaratıcılık dersi anlatılmış, deney grubuna ise, bu süreç içinde, yaratıcılıkla ilgili tanımlar, yaratıcı insanların yaşam öyküleri, yaratıcılık ve çoklu zeka, amaçların aşamalı sınıflanması ve yaratıcılık etkinliklerinin gerçekleşeceği boyutlar üzerinde durulmuştur. her iki sınıfa bir dönem ders işlenmiş. Öğrencilere, ilginizi çeken bir bölümle ilgili olarak şiir, resim, deneme, öykü, masal ve bir oyun çalışmaları yapmalarını sağlayacak veri toplamaları söylenmiştir.

Elde edilen veriler istatistik işlemlerine tabi tutularak değerlendirilmiştir.

İstatistiksel İşlemler:

Toplanan verilerin istatistiksel işlemlere tabi tutulmasında, aritmetik ortalama, yüzdeler ve T testinden yararlanılmıştır.

Araştırma verileri SPSS 17.0 Windows Paket Programında Frekans ve t-Testi Ön test – Son test sonuçları karşılaştırılarak elde edilen verilere göre değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Gruplarının Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Gruplar	Kız	Erkek	Toplam
Deney Grubu	26	12	38
Kontrol Grubu	25	13	38
Toplam	51	25	76

Bulgular ve Yorum

Tablo 2. Kontrol ve deney grubunun son test puan ortalamaları Frekans ve Yüzde Değerler

	Kontrol Grubu	Deney Grubu
Öğrenci sayısı	38	38
Ortalama	55,1389	76,1111
Medyan	60,0000	80,0000
Mod	70,00	70,00
Standart Sapma	17,95872	12,78815
Alınan En Düşük Puan	10,00	50,00
Alınan En Yüksek Puan	80,00	100,00

Tablo 2’de genel yüzdeler ve frekanslar verilmiştir. Bu sonuçlara göre Çocukta Yaratıcılık ve Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri sonrası öğrenci notları yer almaktadır. Kontrol grubunun ortalaması 55,1389, deney grubunun ortalaması 76,1111 çıkmıştır.

Tablo 3. Kontrol ve Deney Grubu Son Test Sonuçlarına Yönelik T- Testi

	Öğrenci Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t	Serbestlik Derecesi	Önem Düzeyi
Ders Öncesi	76	55,1389	17,95872	-10,114	71	,000
Ders Sonrası	76	76,1111	12,7885			P<0.05 anlamlı

Tablo 3’deki sonuçlara göre kontrol ve deney grupları arasındaki notlara yönelik t-Testi yapılmış, deney grubunun ortalaması kontrol grubuna oranla daha yüksek çıkmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur.(p<0.05)

Sonuç ve Öneriler

Her çocuk içinde farklı bir dünya taşımaktadır. Çocuğun dünyasındaki geniş evrene uzanabilmesi için yaratıcılığını kullanabilmesi gerekmektedir. Eğitimciler çocukların yaratıcılık özelliklerini kullanabilmelerine rehberlik edebilmelidirler. Geleneksel kalıplaşmış programlar ve yöntemler çocuklarımızı tek düze düşünebilen, kopyalanmış, üretemeyen bireyler yapmaktadır.

Çocukların yaratıcılıklarının önemini ve değerini kullanılabilmek için aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

1- Çocuklara özgüven kazandırabilmek için yaratıcı yeteneklerini kullanmalarına fırsat verilmelidir,

2- Her çocuğun farklı zeka alanlarında yaratıcılıklarını kullanmaları sağlanmalıdır,

- 3- Çocukların gelişim dönemleri ve ruhsal yönelimleri dikkate alınarak ürettiklerine değer verilmelidir,
- 4- Çocukların yaratıcılık özelliklerini sergileyebilecek ortamlar oluşturulmalıdır,
- 5- Yaratıcı Drama derslerinin önemine dikkat çekilmelidir,
- 6- Çocukların kendi yaratıcılık özellikleri kendilerine dönüt olarak verilerek çocuklar güdülendirilmelidir.
- 7- Çocuklar yaratıcılıklarını kullanırken onlara olumlu pekiştirmeçer verilmelidir.

Kaynaklar

- Anderson, G. (1999) Fundamentals of educational research. Second edition. Routledge Falmer. London and New York.
- Ataman, Ayşegül. (1993). Eğitim ve Yaratıcılık. TED Yayınları: Ankara.
- Aziz, Aysel. Araştırma Yöntemleri- Teknikleri ve İletişim, İletişim Araştırmaları Derneği, Basım: İstanbul.
- Barker, Alan; 2002 Yenilikçiliğin Simyası, Çev: Ahmet Kardam, MESS Yayınları, İstanbul. Aralık.
- Berge, Z. (2000) "New roles for learners and teachers in online higher education", <http://www.globaled.com/articles/BergeZane2000.pdf>.
- Büyüköztürk, Ş. (2001) Deneysel desenler. Pegem yayıncılık. Ankara.
- Creswell, J.W. (2003) Research design. Second edition. Sage publications. London.
- Çağatay, Aral N. (1992) "Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Ortaokul Son Sınıfa Devam Eden Öğrencilerin yaratıcılıkları ile ilgi alanlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi", yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Davaslıgil, Ü. (1989). "Yaratıcılık ve Oyun", Eğitim ve Bilim, sayı 13. Dirim, A. (2001).
- Enç Mithat. (1980). Ruhbilim Terimleri Sözlüğü, TDKY, Ankara.
- Gander, M. J. & Gardner, H.W. (2001). Çocuk ve Ergen Gelişimi. (Çevirenler: A. Dönmez ve ark.). İmge Kitap evi İstanbul.
- Güleryüz, Hasan ve İnci San. (2004). Yaratıcı Eğitim ve Çoklu Zeka Uygulamaları. Artım Yayınları: Ankara.
- Güleryüz, Hasan. (2004). Yaratıcı Çocuk Edebiyatı. Pegem Yayınları, Ankara.
- Karasar, Niyazi, Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler, 4. Basım, Ankara, 1991, s.79-86
- Koerstler, Arthur. (1997). Mizah Yaratma Eylemi, Ç.S.Ö. Kabakçıoğlu) İris Mizah Kültür: İstanbul. No: 3, Ankara, 1990, s.43.
- Oğuzkan, Ferhan. (1981). Eğitim Terimleri Sözlüğü, TDKY, Ankara.
- Özden, Y. (2009), "Öğrenme ve Öğretme", Pegem A Yayınları, Ankara.
- Rawlinson, J. Geoferey. 1995). Yaratıcı Düşünme ve Beyin Fırtınası, Rota Yayınları: İstanbul.
- Ryan, Jr. Bernard. 2002 "Çocuk- Çocuğum Okula Başlıyor", İstanbul, hayat Yay. Türkçesi Müge İzmirli. S.64.
- San, İ. (2001). Yaratıcı Düşünme ve Temel Öğrenme. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi Sayı:22. Aralık.
- Smail, Samuel. (2001) Kendine Yardım (Help). Yeni Hayat Yayınları: İstanbul.
- Sungur, Nuray. (1992). Yaratıcı Düşünce, Özgür Yayınevi, İstanbul.
- Şengör, Celal. (2007). Cumhuriyet Bilim Teknik. TDK, 1998. TDK Yayınları, Ankara.
- Yavuzer, Haluk. (1996). Çocuk Psikolojisi. Altın Kitapları Yayınevi, 2.
- Yavuzer, Haluk. (2003). Çocuğu Tanımak ve Anlamak. Remzi Kitapevi.